

Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov afdeling

Formand: Alfred Borg, Solsortevej 2, 8382 Hinnerup

Telefon: 86 98 77 11, mobil 51 27 25 11

e-mail: favrskov@dn.dk

Favrskov den 2. juli 2019

Til Favrskov kommune

Via mail til plan@favrskov.dk

Hørings svar vedr. Plan og bæredygtighedsstrategi 2030+

Generelt

Forslaget til Plan og bæredygtighedsstrategi er helt overordnet set meget flot. Vi finder det godt, at Favrskov kommune nu går mere seriøst ind i de store udfordringer, vi står overfor med de to store kriser om klima og biodiversitet. Det er fint at inddrage FNs verdensmål, men de burde gøres mere konkrete i forhold til vores kommune.

Vi er også glade for, at de politiske partier alle har udtrykt vilje til at være en Naturkommune. Det fremgår ikke af forslaget, da ideen først er kommet op i forbindelse med Biodiversitetens dag den 22. maj 2019, men vi foreslår, at det indarbejdes i strategien her, da det netop er en overordnet strategiske beslutning, som byrådet skal træffe.

Endelig skal vi opfordre til, at kommunen også bliver klimakommune, da vi mener, det vil have en international betydning for Danmark som foregangsland i den grønne omstilling. Hvis alle kommuner er med, vil det være et stærkt signal og fint eksempel på et frugtbart samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkelige organisationer. Det er med til at give ejerskab, som der vil være stort brug for mange steder i verden. Kommunen har allerede arbejdet seriøst med klima og støtter klimaugerne, så vi foreslår at Favrskov bliver [Klimakommune⁺](#) (Klimakommuneplus), der er en udvidelse af konceptet og som vil ligge fint for Favrskov.

Når alt dette er sagt, skal vi dog også kommentere på dele af forslaget, hvor vi mener, der bør overvejes ændringer og gerne opstramninger. Vore kommentarer følger i det store hele forslagens disposition.

Ambitioner om mere vækst ...

DN anerkender, at der er behov for en vis vækst og mobilitet i den eksisterende boligmasse af hensyn til kommunens institutioner, men vi finder det ikke hensigtsmæssigt at fremme mere vækst i sig selv, som generel hensigt. Der er ikke beskrevet, hvad behovet er.

Det bør nuanceres i forhold til kommunens struktur, da presset er størst i den østlige del af kommunen, som snart er tæt bebygget og hvor der er problemer med at udlægge nye boligområder i forhold til natur og grundvand. Der burde indgå en strategi for at få en bedre fordeling i kommunen i stedet for blot at respondere på dette efterspørgselspres. Vi har fx mange fine områder længere mod nord og vest, hvor der også er gode togforbindelser.

Der beskrives på side 5, 1. spalte, hvordan Favrskov kommune scorer i forhold til andre omegnskommuner ved Aarhus. Favrskov har haft den laveste befolkningstilvækst og højeste fraflytning, men der står ikke noget om årsagen hertil, - blot generelt, at familier flytter fra Aarhus for at få en mere rummelig bolig. Da vi antager at skoler og andre institutioner stort set er ens i disse kommuner, tror vi, at de andre kommuner kan tilbyde mere attraktiv natur

og adgangsmuligheder hertil. Det vil være en vigtig pointe som baggrund for den senere omtale af strategierne på natur og miljøområdet.

Variert boligtilbud

DN er enig i, at der er brug for mere variation i udbuddet af boliger, herunder bæredygtige almene boliger. Vi støtter etablering af mindre boligtyper og fortætning i midtbyerne, så der bl.a. bliver boliger til seniorer, hvilket naturligt vil sætte gang i generationsskiftet i de mange bynære parcelhuskvarterer i hovedbyerne, hvor unge familier kan anskaffe boliger til rimelige priser.

Vi er skeptiske over, at der fortsat regnes med 50 % af de nye boliger skal være parcelhuse, som er arealkrævende. De mange parcelhuse, især i kommunens østlige del, truer med at fortrænge natur- og landskabsværdier. De 3 udpegede områder er:

1. Området mellem Hadsten og Hadbjerg
2. Søften, nord for Århusvej
3. Hinnerup nord, det første stykke nord for Haldumvej.

Disse områder er desuden karakteriseret ved, at de alle ligger i nitratfølsomme indvindingsområder og beliggende i områder, hvor der er mangel på drikkevandsmagasiner i forhold til indbyggere og virksomheder jf. Grundvandsredegørelsen i K-plan 2017-29.

I området mellem Hadsten og Hadbjerg berøres 2 indvindingsoplande til almene vandværker. Områderne bør beskyttes mod nedsivende forurening og gerne styrkes med skovrejsning. DN fraråder, at områderne anvendes til boligbebyggelse. Hvis byrådet alligevel indstiller dette, bør der være klausuler med forbud mod brug af pesticider.

Vi støtter tiltag til at styrke landsbyer, især landsbyer/og centerbyer i kommunens vestlige og nordlige del for at skabe en kommune i balance med styrkelse af de kommunale og private institutioner og tilbud, som allerede er etableret. Vi skal her igen pege på at landsbyernes styrkepositioner vil være adgang til natur ad mindre stier og veje uden stærk biltrafik, hvorfor det bør indgå.

I forbindelse med fortætning i eksisterende byer, bør eksisterende naturområder og grønne kiler bevares. Ved etablering af nye byområder bør der etableres sammenhængende grønne kiler, etableres bynær skov og lysåben natur. Tilgængelighed til naturen med stier bør være en naturlig del allerede i planfasen.

Det er fint ligefrem at etablere ny skov i nye boligområder, hvor der vil være behov for robust skov med stort slid, mens vi er stærke modstandere af at bruge eksisterende skove til boligbyggeri.

Hvis man går ind på præmissen om byudvidelser i Hinnerupområdet og den gamle ide fra tidligere kommuneplaner om byudvikling mellem Hinnerup og Hadsten, skal vi stærkt opfordre til fortsat at friholde Lilleådalens inkl. de omkringliggende dalsider.

Nærhed til naturen

DN Favrskov er enige i, at nærhed og adgang til natur skaber attraktive bosætningsområder. Vi vil oven i købet påstå, at nærhed til skov, vand og åben natur kan være afgørende for, hvor bosætning sker.

DN påskønner Favrskov Kommunes arbejde med Favrskovruterne. Vi foreslår, at der beskrives en mere præcis strategi for, at der omkring hver by, landsby og nye boligområder skal være muligt at gå ture i det åbne land og den omkringliggende natur uden at skulle på en trafikeret

vej. Det kan anvendes ved lokalplanlægning og som grundlag for støtte til lokalområdernes egne bestræbelser for at etablere konkrete projekter.

Favrskov kommune har udført et solidt og godt arbejde med øget tilgængelighed på den fredede Træksti langs Gudenåen i Ulstrup og ved Vejerslev. DN Favrskov støtter arbejdet og ser frem til, at den igangværende etape fra Kjællinghøl til Bamsebo færdiggøres og at strækningen fra Ulstrup til Åbro ad åre vil blive opgraderet, så Trækstien bliver farbar det meste af året helt fra kilde og til fjord.

Tilgængelighed til naturen sker for mange mennesker på cykel, og vi ved, at mange borgere ønsker at cykle for eksempel langs Gudenåen. I Lilleådal mellem Hinnerup og Hadsten er der behov for etablering af cykelstier – gerne i form af faste grusbelagte naturstier og ikke blot trampestier, som har været kommunens tanke indtil nu.

Vi vil opfordre til, at alle de naturlige biologiske spredningskorridorer og naturområder i ådalene og på skrænterne fastholdes og udbygges til et robust sammenhængende netværk med store rekreative værdier. Herved fås mere og mere sammenhængende værdifuld natur og en større biologisk mangfoldighed.

Bæredygtig forsyning

Rent drikkevand:

Vi er enige i, at der skal sættes på rent og urensset drikkevand. Det kommende vandsamarbejde skal forsøge med frivillige aftaler at beskytte drikkeboringer og indvindingsområder. DN henviser til Aarhus Kommune, som i tilfælde af manglende frivillige aftaler med landmændene, påbyder stop for brug af sprøjtegifte og gødning mod erstatning i visse indsatsområder. Det bør også komme på tale her i kommunen ved de forskellige indsatsplaner.

Spildevand- og drikkevand.

I områder, hvor der er stor grad af befæstning med fliser og vejbelægning, ser DN et stort behov for at fremme lokal nedsivning af regnvand til fremme af det fremtidige drikkevand. Der anbefales også nedsivning af regnvand i boligområder og erhvervsområder, hvor grundvandet kan tåle det. D.v.s. hvor der ikke er nitratfølsomme indvindingsområder. I andre tilfælde, må regnvandet ledes bort til regnvandsbassiner.

DN støtter etablering af de mange regnvandsbassiner til forsinkelse af ekstrem regn og anbefaler, at kommunen afsætter flere midler til at etablere rekreative tiltag i forbindelse med disse.

Planlægning med styret oversvømmelse i våde enge i forbindelse med ekstrem regn som i Kollerup enge er positivt for natur som klimatilpasning.

Som tidligere anført i forbindelse med Midtbyplanen for Hadsten, mener DN, at dobbeltprofil/trappen ved Lilleåen ved Sløjfen bør være meget bredt og kun befæstet i den ene side, mens der bør kunne etableres et tilsvarende bredt dobbeltprofil med vild natur i den anden side. Formålet er at bevare en økologisk spredningskorridor i forbindelse med Lilleåen.

Energiforsyning

Set i lyset af Paris aftalerne, indgået i december 2015, og behovet for bindende mål for at imødekomme klimaforandringer, er det spørgsmålet om Favrskovs Klimaplan 2 fra okt. 2016 er ambitiøs nok? Målet må være, at vi i Danmark lever op til Parisaftalen om at begrænse den globale opvarmning til højst 2°, helst 1,5°. FN's klimapanel IPCC har klart sagt, at vi på globalt plan skal have halveret drivhusgasudledningerne i 2030, også dem fra boliger, landbrug og

transport. Da Danmark i forvejen har en meget høj udledning, er det rimeligt at reducere endnu mere. Den nye regering stiler mod 70 % reduktion i 2030. Udledningerne skal ifølge IPCC være 0 eller negative efter 2050. Det vil sige, at produktionen af vedvarende energi, øget skovrejsning og opgivelse af dyrkning af vådområder m.m. skal nå en sådan CO₂-reduktion, at det overstiger udledninger fra vores forbrug. Udslip fra produktion af fødevarer kan fx. Ikke undgås helt.

En vigtig pointe er, at afbrænding af biomasse til kraftvarme ikke kan betegnes som CO₂-neutral, som regeringen og Favrskov Kommune hidtil har gjort. (Internationalt er det aftalt at CO₂-belastningen for afbrænding af biomasse bogføres i produktionslandet og ikke i det land, hvor energien bruges. Derfor opføres brug af biomasse fra udlandet som ikke belastende for DKs klimaregnskab!!) Brug af biomasse efterlader ofte et negativt klimaaftryk. Ved afbrænding af restproduktet halm, kan ressourcen hurtigt gendannes, men ved afbrænding af træflis kan der kan gå flere år, før der er etableret en ny biomasse med tilsvarende CO₂-indhold. Hvis der ikke sker genplantning af træer, svarer det til afbrænding af fossil energi. Biomasse er således ikke vedvarende energi, men fornybar energi. Tidsfaktoren for gendannelse har afgørende betydning for den globale opvarmning.

Det danske forbrug af biomasse er næsten tre gange så stort pr. indbygger som potentialet for, hvor meget biomasse kloden kan levere på bæredygtig vis.¹ 43% indføres fra udlandet. 94% af træpilleforbruget stammer fra udlandet og i nogle tilfælde fra skove, der har flere hundrede år på bagen og som bør bevares. Favrskovs klimaplan og varmforsyningsplanen bør derfor revideres med nye mål og med planer om styret udfasning af den CO₂-belastende biomasse til opvarmning og elproduktion.

Vedvarende energi fra vind bør styrkes ved en ny planlægning, som f.eks. giver mulighed for opstilling af enkeltmøller, der er lettere at indpasse i landskabet og i forhold til evt. gener i Favrskovs forholdsvis tætte bebyggede områder. Solvarme og solpaneler bør øges. Varmepumper kan erstatte brug af biomasse og vil være vedvarende energi, hvis elforbruget kommer fra en vindmølle eller solceller. Brug af overskudsvarme anbefales, ligesom brug af varmelagring. Produktion af elektrofuels ved brug af brint bør tilskyndes som brændstof til tung trafik og fly. Madaffald bør indgå i biogasproduktionen.

Miljørigtig affaldshåndtering

Det er fint, at Favrskov forsyning har indført rigtig mange affaldsfraktioner på genbrugsstationerne, men DN ser frem til, at der også indsamles i flere affaldsfraktioner for at øge genbrug og bæredygtig energiproduktion, bl.a. madaffald, blød plast. I takt med den øgede E-handel bruges større mængder af pap. Dette giver behov for en lettere indsamling til genbrug, bl.a. ved opstilling af containere i boligforeninger.

På genbrugsstationerne bliver der fortsat kastet mange genstande, som kan bruges på højt forarbejdningsniveau. Erfaringer fra Aarhus og Silkeborg, hvor personalet fra genbrugspladserne fisker indhold op, viser, at der måske kan genbruges 4 gange så meget, som borgerne i Favrskov selv sætter ind i genbrugscontainere. Der er store forbedringsmuligheder her. Byggeaffald er ligeledes en fraktion, der kalder på cirkulær økonomi.

Styrket mobilitet

DN er optaget af, at Favrskov Kommune støtter og letter overgangen til brug af el og andre ikke-fossile drivmidler til transport. Målet må være, at 70 % af CO₂-udledningen fra transport er reduceret i 2030. Både fra kommunes egen "transportflåde", kollektiv trafik og renovation,

¹ Biomassens betydning for grøn omstilling. Klimarådet maj 2018

som fra kommunens borgere. Det kræver bl.a. opstilling af el-standere på de offentlige pladser og bredt i de forskellige landsbyer /boligkvarterer.

Vi ser positivt på forslag til at understøtte samkørsel og en øget eller ændret kollektiv trafik som et reelt alternativ til private løsninger.

Hvorvidt den ønskede letbane fra Aarhus til Hinnerup/Hadsten er en bæredygtig løsning, er der spørgsmål til. Vil el-busser i særlige vejbaner kunne være en bedre og mere fleksibel løsning? DN ser frem til en VVM -undersøgelse og en fornyet økonomisk vurdering af flere alternativer.

Der beskrives behov for nye trafikløsninger, hvor man bl.a. vil revurdere omfartsveje sydvest og sydøst for Hadsten. Vi finder det problematisk at lave en omfartsvej mod sydøst, hvor den i givet fald skal krydse Lilleådalene med skove og engarealer, der har stor rekreativ værdi.

Under Nye tiltag og initiativer står der, at kollektiv trafik skal udbygges. Man kan overveje at indføre gratis buskørsel med faste afgangstider mellem alle center- og hovedbyer. I første omgang som forsøg.

Byrådet vil gerne sætte ind overfor trafiksikkerhed som i Foldby-Norring. Et andet konkret sted er i Lading, hvor der bør etableres en kombineret gang- og cykelsti gennem byen. Dette for at øge trafiksikkerhed for cyklister, da færdsel på cykel gennem byen er livsfarlig på grund af lastbiltrafik kombineret med en smal og usikret cykelstribet. Uanset Vejdirektoratet eventuelt har ansvar herfor, bør Favrskov Kommune gribe ind af hensyn til borgernes sikkerhed. Eventuelt må kommunen for egen regning etablere en sikker gang- og cykelsti gennem byen.

Handel og erhverv

DN har bemærket, at de store erhvervsgrunde bl.a. i Søften rent biologisk er ørkenlandskaber for insekter, dyr og planter. Vi opfordrer til, at der etableres forsøg med :Vild med Vilje for at fremme biodiversiteten i områderne.

Vi bifalder omdannelse af ældre erhvervsområder til boligformål.

Det undrer, at der ikke beskrives ledige erhvervsarealer i Thorsø og i Ulstrup.

Det nye erhvervsområde i Søften erhverv ligger i grundvandsdannende opland til 3 almene vandforsyninger: Hinnerup, Truelsbjerg og Kasted Vandværk. Størstedelen af området er følsom for nitrat. Der er mangel på drikkevandsmagasiner i forhold til indbyggere og virksomheder jf. Grundvandsreddegørelsen i K-plan 2017-29. Ligeledes, er området syd for Hammel sårbart. Der bør sættes grænser for kemisk oplag af farlige stoffer i disse områder og det vil her være oplagt at omlægge til andre "særlige formål": serviceorienterede og arbejdskraftintensive virksomheder (e-handel, uden produktion og transport), som der også er efterspørgsel på i Aarhusområdet.

Verdensmål i Favrskov

Rent vand.

Der er gode initiativer, men ordene lyder lidt hule, når der i realiteten planlægges med byudvikling og erhvervsarealer på sårbare arealer, hvor grundvandet bør beskyttes. Det er væksten og placeringer nær Motorvej og Aarhus, der prioriteres over naturen og det grundlag, der bør sætte rammen for den fremtidige udvikling.

Bæredygtig energi:

Vi opfordrer til nye planer for klima, vindmølleplaceringer og varmeforsyning, herunder at der planlægges med udfasning af afbrænding af biomasse, som ikke er CO₂-neutralt.

Bæredygtige bysamfund og lokalsamfund:

Vi efterlyser mere kreativitet og vilje til at se kommunen Favrskov som en helhed med balanceret udvikling. Udviklingen planlægges overvejende i øst. Centerbyer og landsbyer i vest, sydvest og nord sygner hen. Der er brug for en målrettet indsats.

Livet på landet:

DN bifalder de beskrevne mål for styrkelse af biodiversitet, men savner en indsats i forbindelse med de over 60% af landet, der forvaltes af landbrug og skovbrug. Herunder udlæg af biodiversitetsskov. Omlægning til økologi uden brug af pesticider vil have indflydelse på grundvand og biodiversitet. Beskyttelse af vandboringer, de boringsnære og sårbare indvindingsområder for nitrat og pesticider. Landbrug, der tager hensyn til øget dyreliv med lærkepletter og andre små biotoper eller som giver mulighed for mere sammenhængende natur. Produktion af egne proteiner til husdyr frem for import af soya styrker bæredygtigheden. Biomasses mulighed for at indgå i bioraffinering til højværdiprodukter som fødevarer ingredienser og farmaceutiske produkter kan skabe nye arbejdspladser. Der er mange muligheder for at styrke bæredygtigheden og livet på landet her.

Med venlig hilsen
Alfred Borg
DN Favrskov